

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Надежда Стоянова,

член на научно жури за оценка на дисертационен труд

на Марианна Димитървна Георгиева „Шегата за бащата в гротескния свят на Константин Павлов“, предложен за публична защита за придобиване на научната и образователна степен „доктор“ по професионално направление 2.1. Филология (Българска литература – Българска литература след 1989)

Дисертационният труд на Марианна Георгиева „Шегата за бащата в гротескния свят на Константин Павлов“ е обсъден и предложен за публична защита от Катедрата по българска литература към Факултета по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ на заседание, проведено на 23 януари 2024 г.

Представеният научен труд се състои от увод, шест глави, „епилוג“, заключение и библиография с общ обем от 212 компютърни страници. Макар и заглавието да не е стандартно за дисертационен труд, това онасловаване отваря широки, интригуващи и неизследвани интерпретативни перспективи, в това число литературноисторически, доколкото фигурата на бащата може да се превърне в находчив фокус за осмисляне на произведенията на Константин Павлов в хода на различните им „появявания“ през десетилетията и за осмисляне на стоварянията им с творбите на литературните поколения в един доста широк диапазон, като почнем още от 20-те години на ХХ век, минем през 60-те и 80-те и свършим поне до – да кажем – 2016 г. В по-различна от очакваната, но не по-малко удачна посока тръгва Марианна Георгиева – тя предлага друг, в голяма степен нехронологичен и психоаналитичен прочит на фигурата на бащата не като биографема, а като функция или проекция на текста, всяка

потенциална митологизация на която в същия този текст подлежи на свой ред на демитологизираща деконструкция. Макар психоаналитичният ключ да е използван в определени критически текстове върху творчеството на Константин Павлов, такъв по-цялостен прочит липсва в българското литературознание, поради което и посоката на изследване на Марианна Георгиева има приносен характер.

Както дисертационният труд, така и главите са озаглавени метафорично и сформират един своеобразен критико-литературен сюжет: „Нахлуване“, „Удвояване. Умножение“; „Неприложимата комуникация“; „Катастрофата. Назоваване“, „Шегата за бащата“ и „Групова реалност v/s групова нереалност“. Самата композиция на текста свидетелства за по-голяма близост с художествен, отколкото с аналитико-критически текст, а назоваването на предпоследната глава с името на цялата дисертация е един от отявлените признаци за този особен подход при представянето на наблюденията. Може да се каже, че в целия текст, а често и в отделните глави концептуалната кулминация се изтегля назад, провокирайки един, бих казала, специфичен съспенс, който обаче е в състояние да разколебава на места представата за логическата постъпателност на работата.

Ех abruptly, с разказ за масово убийство във Великобритания от 2010 г., започва аналитичната част на текста, а самият разказ е обяснен в края на първата глава – тази рамкираност е ефективна, макар и лаконично мотивирана във финала на главата. Другите подобни отклонения не са в такъв голям обем, но рязкото начало на абзаците, тяхната откъслечност, съчетани с разпознаваемата и силна метафорика на езика отличават почерка на докторантката и придават една специфична „острота“ на текста ѝ, чрез която по своему той започва да се оглежда в текстовете на самия Константин Павлов (може да се говори за определени аналогии между критическият език на Марианна Георгиева и критическите езици на 90-те години на ХХ век у нас). Появяват се проникновени изречения, които задават широк

хоризонт на осмисляне на произведенията, като е водеща тезата за негативната реализация на фигурата на „бащата“ с различните ѝ метафорични транспозиции. Първата глава собствено поставя въпроса за „пропускливата граница“ на поетичния свят спрямо външната събитийност, като се настоява за солипсистичния характер на произведенията на Константин Павлов и се разсъждава върху конструирането на лирически аз като оттеглен (с. 12). Продължавайки горната мисъл, бих казала, че езикът и методологията на Марианна Георгиева предпоставят и солипсистичния характер на собствения ѝ текст (с импулсивна по характера си пропускливост спрямо литературните текстове). Както вероятно вече е станало ясно, тази глава страни от обичайния литературноисторически преглед и/или задаване на определени теоретично-понятийни перспективи на работата. Впрочем това не означава, че текстът е лишен от теоретична основа, тъй като още в първата глава докторантката започва да оперира с различни по характера си съчинения, сред които такива на Валтер Бенямин, Уилфред Бион, Роже Кайоа и Теодор Адорно, а впоследствие мотивира тезите си още с изследвания на Мелани Клайн, Джорджо Агамбен, Жил Делюз и Феликс Гатари, Мишел Фуко и др.

Един от важните и продуктивни акценти на дисертацията е четенето на историчността отвъд фактологията, през надмогването на линейната хронология и разбирането за онова „опасно“ и „мълниеносно“ съединяване на „сега“ с „билото“, за което говори Бенямин. Онзи обърнал гръб на бъдещето ангел на историята е, струва ми се, макар и неексплицирана, една от алегиите на този труд и една от възможните посоки, чрез които се конструира гласът вътре в него самия. Втората глава бележи следваща степен на оттласкване от историчното чрез вглеждането във фрагментаризирането на образите, „регресирането“ на езика и свеждането им до абсурда, появата на който позволява разгръщането на плодотворни връзки с Бекет и Кафка. В третата глава се настоява на сътворения в

творбите на Константин Павлов език, който обаче е освободен от своите комуникативни функции, „вклиняващ се“ трагично в разпада на света. В следващата – Четвърта глава – докторантката също заявява необходимостта от алтернативно осмисляне на езика, на деконструиране на поетическия език, освобождавайки самия език от митологичната аура на създанието и оглеждайки го откъм неговата катастрофичност, откъм зануляването на означаемото. Тъкмо този катастрофичен език наново произвежда своя автор, взаимноудържащ се, взаимносъхраняващ се с онзи текст, който демитологизира и демистифицира всички властови проекции дори и отвъд контекстите на политическото настояще. Тази посока бих определила като завършващ и обединяващ акцент на тезисните Пета и Шеста глава, които разширяват и идеологическите и политически контексти, към които се реферира в работата.

В края бих казала, че една по-стегнатата и ясна тезисност в главите нямаше да наруши артистизма на текста, но щеше открие много повече неговата дълбочина и промисленото вътрешно сцепление между отделните части. Също така, въпреки богатството, а понякога и пространността на референциите към психоаналитични, културологични, антропологични и др. трудове, които са специфични за отделните глави, мисля, че трудът щеше да спечели от едно допълнително понятийно изглаждане.

Авторефератът обобщава наблюденията, изложени в научния труд. По темата на дисертационния труд Марианна Георгиева е представила необходимия брой публикации. Приложен е списък с четири статии, от които три са в издания, регистрирани в Националния референтен списък на НАЦИД.

В заключение ще кажа, че дисертационният труд на Марианна Димитървна Георгиева „Шегата за бащата в гротескния свят на Константин Павлов“ предлага нова перспектива към произведенията на автора. Направени са приноси заключения, които обогатяват нашето

литературноисторическо познание за творчеството на Константин Павлов. Посочените качества на дисертационния труд ми дават основание да гласувам положително за присъждането на научната и образователна степен „доктор“ по професионалното направление 2.1. Филология (Българска литература – Българска литература след 1989) на Марианна Димитървна Георгиева.

Доц. д-р Надежда Стоянова

28.04.2024 г.

гр. София